

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 58.082.128
Західноукраїнського національного університету
д.е.н., професору Монастирському Г.Л.

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора, професора кафедри бізнес-економіки та адміністрування Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка Омеляненка Віталія Анатолійовича

на дисертацію Васи́на Арсенія Ігоровича

«Публічне управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

**у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»**

Актуальність теми наукового дослідження

Актуальність дисертаційного дослідження Васи́на Арсенія Ігоровича зумовлена безпрецедентними викликами, що постали перед Україною внаслідок повномасштабної війни, яка спричинила масштабні руйнування виробничої, транспортної, енергетичної, соціальної та цифрової інфраструктури. У сучасних умовах саме ефективне публічне управління інфраструктурним розвитком стає ключовою передумовою економічного відновлення, підвищення конкурентоспроможності держави, забезпечення інвестиційної привабливості та сталого розвитку територій.

Післявоєнне оновлення економіки потребує переходу від традиційних моделей відбудови до комплексної системи стратегічного управління інфраструктурним розвитком, що ґрунтується на принципах відкритості, цифровізації, децентралізації, стійкості (resilience), інноваційності та відповідності європейським стандартам публічного врядування. Особливої ваги набуває розроблення сучасних механізмів координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, міжнародних

партнерів та громадянського суспільства у процесах планування, фінансування, реалізації та моніторингу інфраструктурних проєктів.

Додаткову актуальність дослідженню надає необхідність формування нової моделі управління інфраструктурним забезпеченням, орієнтованої не лише на відновлення зруйнованих об'єктів, а й на створення сучасної інноваційної інфраструктури, здатної забезпечити структурну модернізацію економіки, інтеграцію України до європейського економічного простору, розвиток регіональних економічних систем та реалізацію принципів смарт-спеціалізації. Оскільки існуючі наукові підходи недостатньо враховують специфіку управління масштабними процесами післявоєнного відновлення в умовах високої невизначеності, значної залежності від міжнародної фінансової допомоги, необхідності прозорого використання ресурсів та забезпечення довгострокової економічної стійкості.

Важливим аспектом є також необхідність адаптації системи публічного управління до нових викликів, пов'язаних із цифровою трансформацією державного сектору, розвитком критичної інфраструктури, впровадженням сучасних механізмів управління ризиками, просторового планування, державно-приватного партнерства та інструментів проєктного менеджменту відповідно до вимог ЄС.

Таким чином, дослідження є своєчасним і суспільно значущим, оскільки спрямоване на вирішення важливої наукової проблеми – удосконалення теоретико-методологічних засад та практичних механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення України. Отримані результати можуть стати науковою основою для формування ефективної державної політики відновлення, підвищення інституційної спроможності органів публічної влади та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави в умовах повоєнної трансформації.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної діяльності Західноукраїнського національного університету за чотирма науковими

темами, присвяченими підвищенню ефективності управління розвитком територіальних громад, використанню цифрових інструментів у діяльності бізнесу, розвитку публічного управління в умовах сучасних трансформацій та управлінню інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємств у кризових і післякризових умовах. У межах зазначених тем автором виконано дослідження, пов'язані з розвитком інфраструктури, цифровізацією, публічним управлінням та інноваційною інфраструктурою в умовах воєнного часу і повоєнного відновлення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації виконаного дослідження базуються на застосуванні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи, що містять елементи наукової новизни, ґрунтуються на опрацюванні сучасних фундаментальних і прикладних праць вітчизняних та зарубіжних учених з проблем публічного управління, державного регулювання економіки, інституціонального розвитку, інфраструктурного забезпечення та післявоєнного відновлення, використанні офіційних статистичних даних, матеріалів міжнародних організацій, чинної нормативно-правової бази України, аналітичних звітів щодо оцінки втрат інфраструктури внаслідок російської військової агресії, а також результатів власних досліджень автора.

Обґрунтованість отриманих результатів підтверджується використанням сучасних методологічних підходів і методів дослідження, зокрема системного, інституціонального, функціонального, комплементарного, синергетичного, компаративного та інтегрованого підходів, методів системного, функціонального й інституціонального аналізу, структурно-функціонального та компаративного аналізу, статистичних методів, економіко-математичного моделювання, абстрактно-логічного моделювання, узагальнення, систематизації та логічного аналізу.

Відповідно до мети дослідження, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо

вдосконалення системи публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки в умовах післявоєнного оновлення, у роботі досліджено сутність і структуру інфраструктурного забезпечення економіки як поліструктурної та багатофункціональної системи, визначено функціональні механізми та інституціональне середовище публічного управління інфраструктурним розвитком, проаналізовано тенденції розвитку інфраструктури України та зарубіжний досвід її модернізації, здійснено комплексну оцінку впливу інфраструктурного забезпечення на соціально-економічний розвиток, обґрунтовано концептуальні засади та практичні напрями вдосконалення механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки в контексті післявоєнної відбудови України.

Структура роботи логічна і завершена. Зміст дисертації, який відповідає назві теми, засвідчує завершеність дослідження. Поставлені завдання, елементи авторської новизни та висновки дослідження свідчать про строгу відповідність роботи «науковій формулі» дисертації.

Основні наукові результати дисертації

Основним науковим доробком дисертації слід вважати вирішення важливого наукового завдання – розвитку теоретико-методологічних засад та удосконалення системи публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки в умовах післявоєнного оновлення шляхом розроблення концептуальних, методичних і прикладних підходів до підвищення спроможності публічної влади формувати та ефективно використовувати потенціал інфраструктурного забезпечення для відновлення, модернізації та сталого розвитку економіки України.

У дисертаційному дослідженні вперше запропоновано методику інтегрального оцінювання спроможності інфраструктурного забезпечення розвитку економіки, яка дозволяє комплексно оцінювати його вплив на процеси післявоєнного оновлення, визначати ключові складові інфраструктурної системи, що найбільше впливають на економічне відновлення, формувати інформаційно-аналітичну основу для вироблення

ефективних управлінських рішень. Запропонований підхід створює наукове підґрунтя для обґрунтування державної інфраструктурної політики та визначення стратегічних пріоритетів післявоєнного розвитку.

Суттєвим науковим результатом є удосконалення теоретико-методологічних засад формування механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення. Автором розроблено комплексний підхід до оцінювання інфраструктурного забезпечення на основі системи інтегральних індикаторів, що характеризують рівень сталого розвитку, інклюзивності, інноваційності та цифровізації економіки. На відміну від існуючих підходів, запропоновано використання сценарного моделювання для визначення стратегічних орієнтирів розвитку інфраструктури, що дозволяє прогнозувати альтернативні траєкторії післявоєнного відновлення та підвищує обґрунтованість управлінських рішень.

Важливим науковим досягненням є поглиблення теоретичних засад інфраструктурного забезпечення розвитку економіки шляхом обґрунтування його дуальної природи як одночасно системи інфраструктурних інституцій та процесу формування й використання їх потенціалу. На цій основі запропоновано авторське трактування поняття «інфраструктурне забезпечення розвитку економіки», яке інтегрує інституційний, функціональний та процесний підходи й відображає взаємодію держави, бізнесу та суспільства у формуванні умов економічного розвитку.

Подальший розвиток отримали методологічні підходи до формування системи публічного управління інфраструктурним забезпеченням економіки в умовах війни та післявоєнного оновлення. Обґрунтовано концепцію підвищення спроможності інфраструктурного забезпечення через впровадження сучасних публічно-управлінських механізмів, удосконалено підходи до побудови системи моніторингу, оцінювання ефективності інфраструктурної політики та сценарного прогнозування впливу інфраструктури на економічне зростання. Значну увагу приділено

формуванню інституціональної моделі публічного управління, яка враховує особливості критичної інфраструктури, багаторівневого врядування та взаємодії державних, регіональних і місцевих інституцій.

Водночас істотно розвинено наукові підходи до аналізу інституціонального середовища та функціональних механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням. Запропоновано розглядати їх як взаємопов'язані елементи єдиної системи, орієнтованої на досягнення стратегічних цілей економічного розвитку, із врахуванням галузевої специфіки інфраструктури, особливостей критично важливих об'єктів, ролі державного та приватного секторів, сучасних концепцій випереджаючого державного управління, нового публічного менеджменту, сервісної держави, смарт-регулювання та управління через стійкість.

Подальший розвиток отримали теоретико-методичні підходи до формування інформаційно-аналітичного забезпечення системи публічного управління на основі використання міжнародних індексів, оцінювання інституційних ризиків, розвитку міжмуніципального та міжнародного територіального співробітництва, застосування інструментів стратегування і проєктного управління, розвитку smart-інфраструктури та цифрової інфраструктури як основи інноваційно-технологічної модернізації економіки України.

Наведені наукові результати є взаємопов'язаними, характеризуються науковою новизною, методологічною цілісністю та практичною спрямованістю, формують завершену концепцію удосконалення системи публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки та забезпечують вирішення важливого наукового завдання щодо формування ефективних механізмів післявоєнного відновлення і довгострокового розвитку України.

Достовірність результатів, повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у

дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечено значним обсягом наукових джерел, використанням значного обсягу матеріалів даних державної служби статистики України та провідних іноземних аналітичних агентств, результатів власних досліджень, використанням сучасних методів досліджень та позитивною апробацією на конференціях і у діяльності закладів вищої освіти.

Висновки дисертації і основні пропозиції, відображені у відповідних елементах наукової новизни, у повній мірі та з достатньою аргументованістю знайшли відображення у 13 публікаціях автора, з них 5 статей, зокрема 1 – в іноземному виданні.

Основні положення дисертації доповідались і схвалені на 8 науково-практичних конференціях, за результатами участі у яких опубліковано тези доповідей. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження обумовлено розробленням і доведенням до рівня практичного використання комплексу методичних положень, науково обґрунтованих підходів та практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення системи публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки в умовах післявоєнного оновлення. Практична цінність одержаних результатів підтверджується їх впровадженням у діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, інституцій регіонального розвитку та закладу вищої освіти.

Зокрема, розроблені автором рекомендації використано Департаментом архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та енергозбереження Тернопільської обласної військової адміністрації, Управлінням стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради під час формування Стратегії розвитку Тернопільської міської територіальної громади до 2027 року, Агенцією регіонального розвитку в Тернопільській області, а також упроваджено в освітній процес Західноукраїнського національного

університету. Факт впровадження результатів дослідження підтверджується відповідними документами.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Оцінюючи в цілому позитивно подане Васіним Арсенієм Ігоровичем до захисту дисертаційне дослідження, слід вказати на окремі дискусійні положення та висловити такі зауваження і пропозиції:

- автором обґрунтовано доцільність розроблення Національної стратегії розвитку інфраструктури та відповідних регіональних стратегій (параграф 3.2), проте недостатньо уваги приділено питанням узгодження запропонованих документів із чинною системою стратегічного планування України, зокрема з Державною стратегією регіонального розвитку, секторальними стратегіями та планами відновлення;

- у дисертаційній роботі значна увага приділена інституціональним і функціональним механізмам публічного управління інфраструктурним забезпеченням, однак недостатньо розкрито питання оцінювання ефективності їх реалізації. Доцільно було б запропонувати систему ключових показників (KPI) або методику моніторингу результативності впровадження запропонованих управлінських рішень;

- запропонована здобувачем економіко-математична модель інтегральної оцінки впливу інфраструктурного забезпечення на розвиток економіки (параграф 2.1) має безперечну наукову цінність, однак у роботі недостатньо висвітлено питання верифікації моделі, аналізу її чутливості до зміни вхідних параметрів та можливостей практичного використання органами публічного управління;

- у роботі запропоновано механізми розвитку публічно-приватного партнерства та залучення інвестицій до інфраструктурної сфери, проте недостатньо деталізовано економічні стимули та механізми розподілу ризиків між державою, органами місцевого самоврядування і приватними інвесторами в процесі реалізації масштабних інфраструктурних проєктів;

- дисертація містить значний обсяг теоретико-методологічних положень

щодо інституціонального середовища публічного управління, однак питання управління людським капіталом, кадрового забезпечення органів публічного управління та формування необхідних компетентностей для реалізації запропонованих механізмів висвітлено недостатньо повно.

Наведені зауваження та дискусійні моменти роботи не знижують значущості її результатів, а вказують на можливість продовження здобувачем досліджень проблематики удосконалення механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення та можуть стати основою наукової дискусії під час захисту.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Васіна Арсенія Ігоровича «Публічне управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування, є завершеною науковою працею, у якій отримано науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною і мають практичну цінність та забезпечують вирішення конкретного важливого науково-практичного завдання – теоретико-методологічного обґрунтування механізмів публічного управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки післявоєнного оновлення та вироблення на цій основі практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Дослідження виконано на високому науковому рівні, матеріал викладено чітко й обґрунтовано. Усі положення, результати і висновки є аргументованими. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, про що свідчать акти про впровадження, наведені у додатках до дисертації.

Порушень академічної доброчесності у роботі не виявлено.

Зміст роботи відповідає спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування. Дисертаційна робота Васіна Арсенія Ігоровича «Публічне управління інфраструктурним забезпеченням розвитку економіки

післявоєнного оновлення» є самостійним завершеним дослідженням, що відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, вимогам до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01 лютого 2021р. №128 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Васін Арсеній Ігорович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування.

Опонент:

професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С. Макаренка,
доктор економічних наук, професор

Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО

